

REGERINGSRÄTTENS DOM

Mål nr
2083-06

meddelad i Stockholm den 21 april 2009

KLAGANDE

AA

Ombud: BB

Unionens Arbetslöshetskassa
Olof Palmes gata 17
105 32 Stockholm

MOTPART

Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen
Box 210
641 22 Katrineholm

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Kammarrätten i Stockholms dom den 17 februari 2006 i mål nr 4543-05, se bilaga

SAKEN

Arbetslöshetsförsäkring

REGERINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Regeringsrätten avslår överklagandet.

Dok.Id 68739

Postadress
Box 2293
103 17 Stockholm

Besöksadress
Wallingatan 2

Telefon
08-561 676 00
E-post: regeringsratten@dom.se

Telefax
08-561 678 20

Expeditionstid
måndag – fredag
09:00-12:00
13:00-15:00

YRKANDEN M.M.

AA fullföljer sin talan.

Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen (IAF) bestrider bifall till överklagandet.

AA anför bl.a. följande. Kammarrätten bortser i sin motivering dels ifrån att det är fråga om en tjänstepensionsförsäkring, som omgärdas av speciella regler, dels att – om han skulle välja att ta ut den nu aktuella tjänstepensionen innan han fyllt 65 år samtidigt som han är arbetslös – det skulle komma att ske en samordning mellan pensionsutbetalningen och arbetslöshetsersättningen i enlighet med 32 § lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring, ALF. Det innebär att dagpenningen skulle komma att minskas med 1/260 av årspensionen. Denna tolkning hindras inte av att pensionsutbetalningen en gång betraktats som avgångsvederlag.

Med kammarrättens sätt att bedöma situationen skulle även i propositionen nämnda undantag för kollektivavtalade försäkringar bedömas som avgångsvederlag, eftersom det sker en inbetalning och ingen utbetalning vid den aktuella tidpunkten. I proposition och utredning ges ingen precisering av vad som avses med kollektivavtalade försäkringar. Det enda som skiljer kollektivavtalade försäkringar från andra är att vissa arbetsgivare genom bundenhet av kollektivavtal och dess sanktionsmöjligheter åläggs att teckna försäkringar för de anställda. De skatteregler och andra regler som bestämmer vad som ska betecknas som en tjänstepensionsförsäkring gäller för både kollektivavtalade och andra tecknade tjänstepensionsförsäkringar.

Den viktigaste invändningen är dock att hans tjänstepension med kammarrättens tolkning kan komma att bedömas både som avgångsvederlag och pension. Det är i och för sig riktigt att det är arbetsgivaren som i första hand ska stå för kostnaderna i samband med avveckling av arbetskraft, men arbetsgivare är enligt lag skyldiga att betala uppsägningslön under en till sex månader i samband med avveckling av arbetskraft. Detta har av lagstiftaren ansetts vara ett tillräckligt ansvarstagande från arbetsgivarens sida i samband med arbetstagares omställning vid arbetslöshet och det går inte att avtala bort i en överenskommelse mellan arbetsgivare och arbetstagare. Genom olika kollektivavtalslösningar har arbetsgivare och arbetstagare förlängt omställningsperioden med egna insatser som för arbetstagarna innebär ett avstående av lön under arbetad tid före eventuell uppsägning. Det

Mål nr
2083-06

senare anser lagstiftaren och IAF vara godtagbara grunder för att statens ansvar ska inträda omedelbart vid uppsägningstidens slut. En först vid uppsägnings-tillfället gjord pensionsutfästelse kan bygga på samma princip som nämnda kollektivavtalsuppgörelser, nämligen avstående av lön fram till pensionstillfället då arbetsgivaren under den perioden inte haft ekonomiska möjligheter att betala högre lön än vad som faktiskt skett.

IAF anför bl.a. följande. Av 13 § första stycket 3 ALF i dess lydelse före den 1 juli 2006 följer att tid då den sökande får annan ersättning än pension på grund av anställningens upphörande (avgångsvederlag) ska jämföras med förvärvsarbete. Det framgår inte av lagtexten eller förarbetsuttalanden om med pension i detta sammanhang endast avses sådana periodiska belopp som efter en viss uppnådd ålder utgår på grund av tidigare förvärvsarbete, och som ska medföra pensionsavdrag enligt 32 och 33 §§ ALF, eller om med pension avses även inbetalningar till framtida pension. I lagrummets nuvarande lydelse har *annan ersättning än pension* ersatts av ordet *avgångsvederlag*. Ovanstående ändring av lagrummets lydelse innebär inte någon ändring i sak, åtminstone framgår det inte av förarbeten till lagändringen att så skulle vara fallet. Kammarrätten har funnit att med pension i ovanstående sammanhang endast avses pensionsutbetalningar. IAF delar denna uppfattning.

I AAs fall sker inga pensionsutbetalningar. Överenskommen utbetalningstidpunkt för pensionsutbetalningar från den av hans tidigare arbetsgivare tecknade och betalade tjänstepensionsförsäkringen ligger sex år fram i tiden från det att anställningen upphör i december 2004, dvs. utbetalningar ska ske från det att AA fyller 65 år.

IAF antar att det propositionsuttalande som AA hänvisar till är uttalandet på s. 94 i prop. 1996/97:107 ”att försäkringsersättningar som är baserade på kollektivavtal inte ska betraktas som avgångsvederlag”. Detta uttalande avser de *avgångsersättningar* som utbetalas från olika arbetsmarknadsförsäkringar vid uppsägningar på grund av arbetsbrist och som arbetsmarknadens parter har träffat avtal om, s.k. trygghetsavtal. Det finns inget uttalat i förarbeten som gör skillnad mellan kollektivavtalade tjänstepensionsförsäkringar och övriga tjänstepensionsförsäkringar. Det finns över huvud taget inte något uttalat om avsättningar till framtida pensioner och hur dessa ska hanteras inom arbetslöshetsförsäkringen.

Avgörande för om avsättning till en framtida pension ska betraktas som ett avgångsvederlag eller inte måste vara om utfästelsen om avsättning är en del av en överenskommelse som tillkommit på grund av anställningens upphörande, eller om avsättningen är en följd av tidigare utfästelse utan samband med att anställningen upphör. I de flesta fall torde avsättningar till kollektivavtalade tjänstepensioner ske löpande under anställningstiden, med belopp som motsvarar en viss procentsats av lönesumman. Om en arbetsgivare, som inte är bunden av kollektivavtal, gör motsvarande avsättningar till en anställds tjänstepensionsförsäkring under anställningstiden, eller om arbetsgivaren exempelvis vid anställningens ingående har utfäst sig att betala och teckna en tjänstepensionsförsäkring, men gör detta först i samband med att anställningen upphör, bör en sådan avsättning inte betraktas som ett avgångsvederlag. Detta under förutsättning att den sökande kan visa att utfästelsen har skett innan uppsägning blev aktuell.

Övriga avsättningar till framtida pensioner bör alltid betraktas som ett avgångsvederlag. Detta oavsett om det är möjligt att upphäva eller ändra pensionsavtalet/försäkringsavtalet eller inte. I annat fall blir det möjligt för arbetsgivare och anställda att, till fördel för båda parter, avtala bort att arbetsgivaren i första hand ska stå för kostnaderna i samband med avveckling av arbetskraft. Detta genom att arbetsgivaren gör en avsättning till framtida pension, i stället för att betala avgångsvederlag som gör det möjligt för de uppsagda att klara av en omställning utan arbetslöshetsersättning alternativt betalar pension till äldre anställda under hela perioden från det att anställningen upphör till dess att personerna fyller 65 år och därför inte behöver ta arbetslöshetsförsäkringen i anspråk annat än som ett komplement i det fall pensionen understiger dagpenningbeloppet enligt arbetslöshetsförsäkringen.

Motiven till att avgångsvederlag ska påverka rätten till arbetslöshetsersättning och att samordning ska ske mellan arbetslöshetsersättning och pension skiljer sig åt. Motivet för att reducera dagpenningen med utbetald pension är att förhindra att den sökande blir överkompenserad. Det är därför inte givet att undantag ska göras från bestämmelserna om pensionsavdrag i 33 § ALF samt 5 § förordningen (1997:835) om arbetslöshetsförsäkring, för att pensionsutbetalningarna kommer från en tjänstepensionsförsäkring som tidigare har bedömts som ett avgångsvederlag. Dessutom får försäkringen antas ha ökat i värde från det att den tidigare arbetsgivaren tecknade och betalade försäkringen fram till dess pensionsutbetalningarna påbörjas.

SKÄLEN FÖR REGERINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Vid tiden för underinstansernas avgöranden gällde enligt 13 § första stycket 3 ALF att med förvärvsarbete avsågs även tid då den sökande fick annan ersättning än pension på grund av anställningens upphörande (avgångsvederlag). En likalydande bestämmelse fanns i 6 § lagen (1973:370) om arbetslöshetsförsäkring. Regeringen anförde i lagstiftningsärendet (prop. 1996/97:107 s. 93) att avgångsvederlag i samband med avveckling av arbetskraft borde utgöra en del av företagets kostnader. En samordning borde därför ske mellan arbetslöshetsersättningarna och avgångsvederlagen. Vad som avsågs med pensionsersättning berördes inte. Det enda uttalande som finns i fråga om vad som skulle omfattas av begreppet avgångsvederlag är – utöver lagtexten – det av parterna i målet diskuterade påpekandet att förslaget inte gällde försäkringsersättningar baserade på kollektivavtal eller ideella skadestånd. (a. prop. s. 94). Med försäkringsersättningar baserade på kollektivavtal torde ha avsetts de s.k. trygghetsavtal som bl.a. innehåller regler om avgångsersättningar som utgår i samband med uppsägningar (se betänkandet En allmän och sammanhållen arbetslöshetsförsäkring – alternativ och förslag, SOU 1996:150 s. 185).

Regeringsrätten ansluter sig till vad kammarrätten anført, nämligen att undantaget tar sikte på fortlöpande utbetalningar av förmåner som lämnas till följd av förvärvsarbete och som har karaktär av pension och att den i målet aktuella inbetalningen, vilken arbetsgivaren och AA avtalade om i direkt anslutning till att han slutade sin anställning, är att hänföra till annan ersättning än pension på grund av anställningens upphörande.

Bestämmelsen i 13 § första stycket 3 ALF har ändrats efter det att kammarrättens dom meddelades (SFS 2006:470). Sedan den 1 juli 2006 anges i bestämmelsen att som tid med förvärvsarbete anses även tid då den sökande på grund av anställningens upphörande får avgångsvederlag eller ekonomiskt skadestånd som motsvarar lön. Anledningen till ändringen var att ekonomiskt skadestånd från en arbetsgivare skulle behandlas på samma sätt som avgångsvederlag. I förarbetena berörs över huvud inte orsaken till den ändrade formuleringen i övrigt (prop. 2005/06:152 s. 44 f. och 63). Några övergångsbestämmelser finns inte.

Mål nr
2083-06

Enligt Regeringsrättens mening ger den nya lydelsen av bestämmelsen inte anledning att ge den en ändrad innebörd utöver vad som föranleds av att ekonomiskt skadestånd ska behandlas på samma sätt som avgångsvederlag. Överklagandet ska därför avslås.

Marianne Eliason

Lars Wennerström

Eskil Nord

Carina Stävberg

Anna-Karin Lundin

Jennie Wenneberg
Föredragande regeringsrätts-
sekreterare

Avd I
Föredraget 2009-02-18